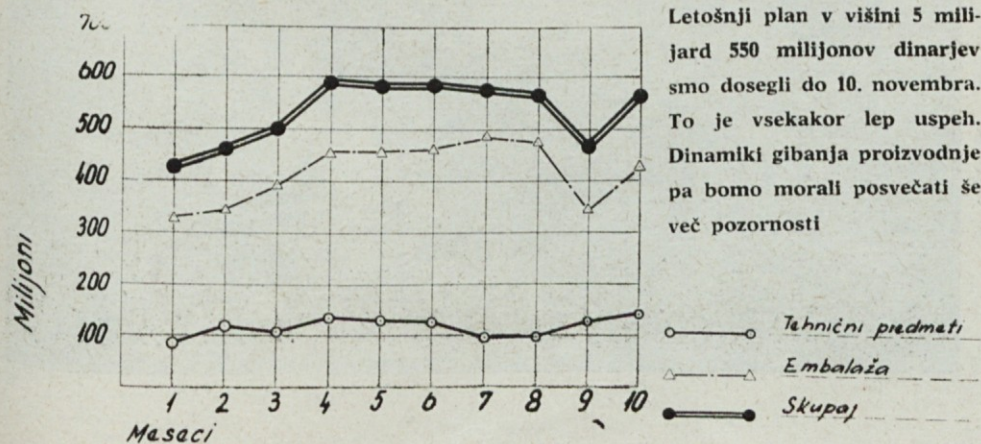
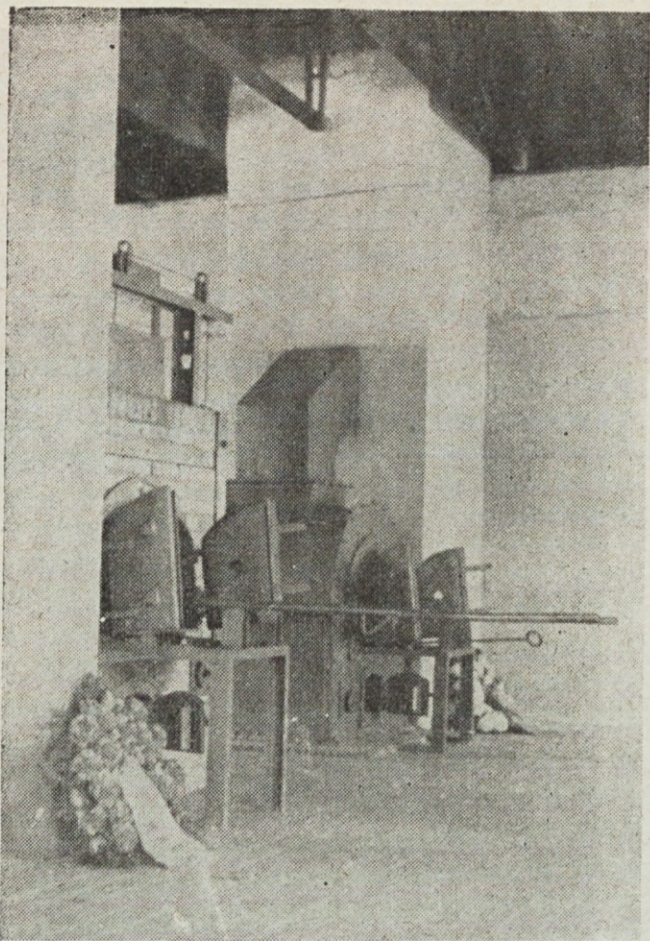

Kako smo izpolnili letošnji plan

VSEM ČLANOM KOLEKTIVA ČESTITAMO OB DNEVU REPUBLIKE IN OB DVAJSETI OBLETNICI DRUGEGA ZASEDANJA AVNOJ

ORGANI DELAVSKEGA SAMOUPRAVLJANJA, DRUŽBENO-POLITIČNE ORGANIZACIJE IN UREDNIŠKI ODBOR

Vrata v peč, v kateri so gorela življenja. Mnogo življenj!

Bila sem le številka 26915

Ker sem ljubila svoj narod, svoj dom in svojo deželo, nisem bila človek. Tudi Francozinje, Belgijke, Madžarke, Rusinje ne. Bila sem le številka. Interniranka številka 26915 v uničevalnem ženskem taborišču Ravensbrück. Preživela sem in danes je ostal le še moreč, neljub spomin.

Spomini so se prebudili, oživele so podobe nekdanjih sotrpink, podobe mračnih blokov, črnih zidov, bodoče žice z električnim tokom, stražni stolpi... Oživel so drobni utrinki, trenutki sreče, sicer redki, oživele so pesmi Katje Spurnove. Na pobudo organizacije Zveze združenj borcev in s prispevki našega delovnega kolektiva, sem se tudi jaz lahko udeležila obiska zloglasnega nemškega ženskega uničevalnega taborišča Ravensbrück.

Skoraj verjeti nismo mogle, da smo po tolikih letih zopet skupaj, da smo še žive, da imamo družine, da smo svobodne in da svobodno sodelujemo, soustvarjamo in soupravljamo. Toda pot je bila ista, čeprav sedaj v modernih železniških vozovih. In tako ni čudno, če smo se ne-prestano spraševale: »Ali se še spominjaš?«

V zimi januarja 1944 so nas nemški fašisti peljali po tej isti poti, zaprte v živinske vagonne, brez hrane, brez vode. Prihod v isti Ravensbrück. Okolica, neznana ravnina. Pred nami so se pojavile »crne vrane« — paznice v črnih pelerinah, s kapucami in psi. Deževalo je. »Raus, raus, raus,« kot psovke, me pa smo hitele skakati iz živinskih vagonov, se postavljati v vrste po pet in pet. Nato preštevaje, prvič, drugič, tretjič, četrtrič, petič, otrpnile smo v dežju, v vetru, ki je rezal do kosti.

Končno je kolona krenila. Vhod v taborišče, ki je bilo razsvetljeno, kot da bi bil dan. Nato so nas strpali v kopalnice, pobrali so nam vso prtljago, nas preoblekli v taboriščne uniforme z rdečim trikotnikom in številko. Tako sem jaz, tako smo vse postale številke. Brezpomembne številke, ki jih je vsak lahko zbrisal. Bile smo manjvredne od živali.

»Ne in ne!« Kljub temu, da so nas hoteli napraviti take, jim ni uspelo. Borile smo se, gladovale, trpele toda nismo klonile. Čeprav so se naše vrste redčile... smo jih preživele. Čeprav so nam hoteli vzeti čast, ponos, človeškost... imamo vse to in še več kot takrat, več kot oni.

Tako so se na naši poti prepletali spomini. Mogoče sem zaradi njih videla pokrajino prav tako sivo, odbijajočo, nepriljudno kot takrat. Zavest, da je to ponižanje, trpljenje za nami, da smo zmagale, da smo svobodne, da se vračamo na to mesto kot predstavnice vsega, kar je na svetu poštenega, dobrega in naprednega, nam je privabila iz ust pesem — našo lepo domačo, našo borbeno partizansko pesem. Nasmehnile smo se ena drugi in nekdanje trpljenje je bilo pozabljeno, ostal je boleč spomin na tiste, ki so bile takrat z nami in so ostale v tuji zemlji.

STEFKA KAVČIČ

In vendar nas niso uničili!

Vsak mesec redno dobivam Glas Saturnusa. Vendar se vsakokrat bojim, da ste mogoče pozabili name, pa le pride poštar, ki mi zopet prinese vaš tovarniški časopis. Vsakokrat ga težko pričakujem in ko ga dobim, ga preberem od začetka do konca. Zanima me prav vse. Obiski v tovarni, razvoj posameznih obratov. Ob prebiranju dobim občutek, kot da sem zopet v Saturnusu.

Zato sem se odločila napisati nekaj spominov iz svojega življenja v tovarni. Vanjo sem prišla 12. oktobra 1928 in sem ostala v njej vse do 7. oktobra 1955. Prvi najtežji dogodek, ki sem ga doživela je bil, ko so nas odpustili z dela, ker je imela tovarna premalo naročil. To je bilo leta 1935. Odpustili so predvsem tiste, ki nismo vedele ne kod ne kam in ki nismo imele človeka, ki bi nam mogel vsaj za nekaj časa pomagati. Dela pa se takrat ni dobilo. Med nami so bile tudi nezakonske matere z enim in celo dvema otrokoma. Kako je moralo biti tak mater pri srcu ve vsaka sama. Takratni sindikalni odbori tudi niso imeli zadosti čuta do malčkov, niso zadosti ščitili mater, ki so morale same vzdrževati otroke. Prehudo je bilo, da bi se moglo in smelo še kdaj ponoviti, posebno v tovarni, ki mi je znova dala kruh 1. maja 1936.

In prišla je okupacija, ki je marsikoga in ob njem tudi mene hudo prizadela. Dobro se še spominjam trenutka, ko sem zagledala, kako gori vas Rašica. Ne bom pozabila večera, ko sta me prišla v temno celico pogledat dva soseda, ki sta mi zabrusila, da sem ničvredna in da bi me morali celo ustreliti. Nisem jih mogla prepoznati, tako tuja sta mi bila, v srcu pa sem imela občutek, da nisem nič hudega naredila. Potem je prišel zapor, po zlomu Italije še vedno zapor. Dobro se še spominjam nekega Simona, ki je pomagal do nezavesti izmučiti neko Julko iz Viča, tako da je na sodišču dolgo časa ležala popolnoma nepremično.

SS-ovci so nas strpali v kamione, odpeljali na postajo, kjer so nas naložili v živinske vagonne. Prišle smo v Ravensbrück. Bilo je v prvih dneh januarja meseca leta 1944, ko smo morale tudi več kot dve uri stati v ledeno mrzli baraki. Ko smo nekega dne zopet stale na hodniku v ambulanti, sem zaslišala iz neke sobe jok in stok. V tem trenutku so se odprla neka vrata, ven je prišla zdravnica. Vrata sem hitro odprla in pogledala v sobo. V njej je bilo šest postelj, na njih so ležale ženske, ki so

bile popolnoma v mavcu. Kasneje sem izvedela, kaj so delali Nemci z njimi. Nacistični zdravniki so tem ženskam odžagali noge, jih zamenjali med seboj ter jih nato dali v mavce. Delali so poizkuse, če bi bilo mogoče internirankam jemati noge in jih dajati njihovim invalidom. Oblil me je mrzel pot. Zopet sem videla hoditi dve ženski z oporami in nogami v mavcu, ko so nas nekaj dni kasneje prepeljali v delovno taborišče. Malo pred koncem fašističnega imperija so nas prepeljali v drugo taborišče — Neue-Brandenburg.

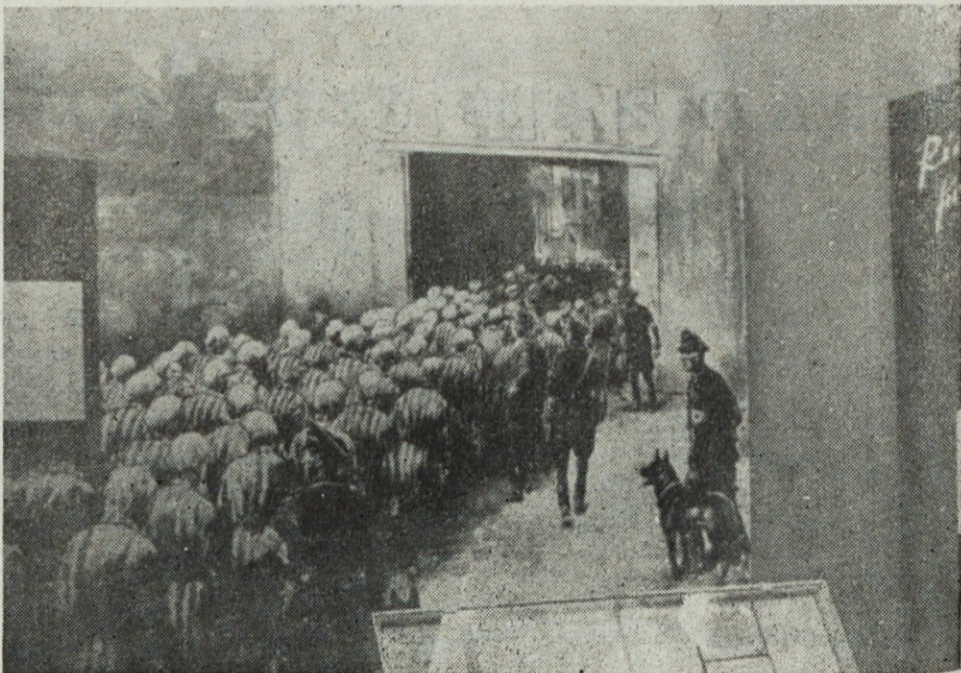
Ravensbrück

Ravensbrück, o Ravensbrück, mesto bednih si izgnancev, s črnim zidom ograjeno, s severnim, ledenim vetrom, z bloki mračnimi, z apeli. V halje so jetniške nas odeli, tam z obleko čast so in ponos nam vzeli. Rdeč trikot iz številke deli, nas ponižali so do živali. V smradu in strahotni gneči z Nemkami okuženimi tam žene Slovenke, dvajsetisoč nas je, sestre v mračnih blokih, v Ravensbrücku.

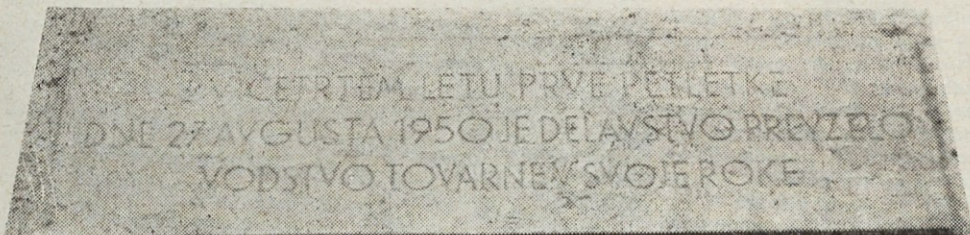
Se je noč nad Ravensbrückom, že naznanja dan sirena, kliče nas k apelu vrana črna, coklje že med bloki topotajo, paznice zmerjajo nas, vrste ravnajo. »Achtung!« črna vrana v črni pelerini, ob četrtri uri v mrzli februarjski noči, tam med bloki, prvič nas preštevava, po apelu, pa do dneva. Stlačene v trikrat pretesni sobi, »Tyšije!«... »Ruhe!«... »Nicht so laut!«, tam Poljakinja kriči nad nami!

Zvezde med oblaki že bledijo, že za zajtrk nam vodo prekuhano delijo, med prerivanjem v to blazno gnečo, blokova številke in imena kliče! In ko zimsko se zasvita jutro, psi tuleč oglašajo se v dalji. Z bloka nas po pet in pet na blok podijo. Ravensbrückski sever pa za nami »Schneller!... Schneller!« tožno poje mleodija. KATJA SPUR

Brepomembne številke, ki jih je lahko vsakdo zbrisal. Bilo so manj vredne od živali

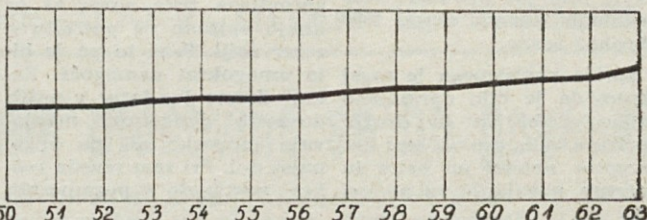
Samo naprej gre naša pot

sti so bile čedalje večje. aparati. Tak cilj pa je težko doseči, ker moramo naše izdelke, ki so bili še včeraj dobri stalno izpopolnjevati in s tem nuditi našim kupcem še več, še boljše, še kvalitetnejše izdelke.

Cilj naše tovarne je, da zadovolji kupca — potrošnika, pa majs bo to z najboljše kakovostjo ali z novimi in estetskimi izdelki potiskane kovinske embalaže, z novimi svetilnimi telesi ali pa s solidnimi termoelektričnimi

JANEZ HERZOG

Kolektiv naše tovarne je vsako leto večji

Po petindvajsetletnem tlačenju pod raznimi gospodarji nam je socialistična revolucija dala možnost, da razvijemo lastne sile in pokažemo kaj zmoremo. Ze prva povojna leta je, tedaj še maloštevilni kolektiv, vestno izpolnjeval postavljene naloge ter v skladu s petletnim gospodarskim načrtom med leti 1947-1951 postopoma povečeval letno realizacijo.

Vrednost letne proizvodnje je pričela skokoma naraščati po 27. avgustu 1950, ko je delovni kolektiv prevzel upravljanje v svoje roke. Ze prvi upravni odbori in delavski sveti so dokazali, da je taka pot pravilna, saj se je vrednost proizvodnje dvignila tudi za 250 odstotkov.

Vzporedno z vrednostjo letne realizacije pa se je dvignila tudi količina predelane pločevine, ki smo jo predelovali v najrazličnejše izdelke po starih načrtih ali pa že po novih zamislih. Pri tem je razveseljivo tudi to, da smo poleg hladno valjanih trakov in bele pločevine pričeli z uporabo aluminijaste pločevine. Višala se je tudi uporaba drugih materialov, saj smo pričeli poleg že vtečene

proizvodnje pločevinaste embalaže izdelovati tudi avtopremo in razširili izbiro termoelektričnih aparatov. Razumljivo je, da je z rastjo proizvodnje naraščalo tudi število članov kolektiva. Razveseljivo pa je dej-

stvo, da je število zaposlenih naraščalo počasneje kot vrednost letne realizacije. Vsako leto smo ustvarjali večjo vrednost na posameznega člana kolektiva. S tem smo dvigovali naš standard, pa tudi naše dajatve skupno-

Počitniški domovi počivajo

Sezona letošnjih letnih dopustov je pri kraju. Domovi so zaprli svoja vrata. Zato bo mnoge člane kolektiva prav gotovo zanimalo, kako smo letos poslovali.

Seznamimo se s pozitivnimi in negativnimi pojavi tako v aparatu, ki je poganjal celotno letovanje, kakor tudi med tistimi, ki so delo in prizadevanja tega aparata uživali. Prepričan sem, da bodo podrobna analiza letošnjega poslovanja in izkušnje iz pretekle sezone lahko edinele pripomogle, da bomo prihodnje leto s popolnejšo organizacijo še presegli letošnji rekordni obisk naših do-

mov. Želim, naj bi se do pričetka nove sezone prav v našem glasilu izkristaliziralo vse tisto, kar lahko pripomore k temu, da bo čimveč članov našega kolektiva preživelo svoj letni dopust.

Počitniški dom v Lošinjju je imel letos z vsemi svojimi priveski (dom ObSS in privatne sobe) 94 ležišč, kar je za 20 ležišč več kot lani. Otvoritev sezone je bila 3. junija, ko so se omočile v morju prve »lastovke«. Proti pričakovanju so bili prostori v domu in večini najetih sob že s 17. junijem zasedeni nad polovico. S pričetkom julija meseca pa vse do srede septembra je bil dom dobesedno zatrpan.

Na krasno urejen počitniški dom v Kranjski gori smo po mojem gledali z nekakšnim nezaupanjem, saj je bilo za Kranjsko goro zlasti v začetku in sredi sezone mnogo manj povpraševanja. Prepričan sem, da nikomur izmed onih, ki so se letos odločili za dopust v Kranjski gori, ni in ne bo žal. Dom je pričel sezono razmeroma pozno — šele v začetku julija. Zaradi napake ob sami gradnji sta namreč talečji sneg in deževje opravila svoje, tako da je bilo streho nujno potrebno naglo prekriti. Dom ima tri sobe z dvema ležiščema, tri sobe s štirimi ležišči in 15 postelj na skupnem ležišču. Bil je pretežno zaseden le v sredini julija in v avgustu, popolnoma pa v prvi polovici

»GLAS SATURNUSA«, glasilo delovnega kolektiva tovarne Saturnus Ljubljana, Ob železnici 16, tel. 33-666. Ureja uredniški odbor: Jože Einspiller, Janez Herzog, Ivan Lukančič, Peter Marn, Janez Ošaben in Elizabeta Vide. Glavni urednik: Jože Einspiller. Odgovorni urednik: Peter Marn. Tiskarna CP »Gorenjski tis« Kranj. Rokopisov ne vračamo.

septembra. Za smučarje bo dom odprt s polnim penzionom spet proti koncu meseca decembra. Če je bilo poslovanje s počitniškim domom v Kranjski gori lažje, zaradi manjših zmogljivosti, manjše oddaljenosti in drugih ugodnosti, tega ne moremo trditi o Lošinskem domu. Ze sam začetek je slabo obetal, saj so se zvrstili v kratkem času kar trije upravniki, preden je kolesje tudi tam za silo steklo. Druga težava je bila z delovno ekipo. V celem kolektivu namreč nismo mogli najti zadostno število osebja, tako da je marsikatera pikra pripomba padla na račun postrežbe, čakanja v jedilnici in neenakega serviranja določenim gostom. Mnogo negotovanja je bilo tudi zaradi šestokrat nekulturnega prevoza z avtobusi. Intendantska služba, da jo tako imenujem, je letos mnogo bolje poslovala kakor lani. Bili so spodrseljaji, a to le kot posledica nesporazuma ali nepredvidenih ovir.

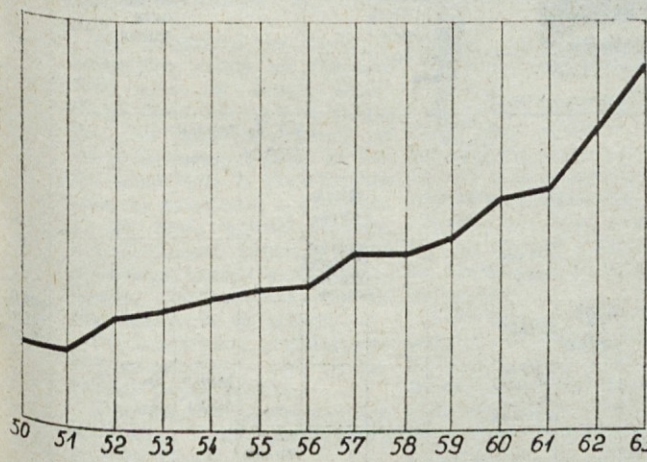
Poglavje zase pa je prav gotovo recepcijska služba, ki je lahko zelo hvaležno delo ali na obratno, če se človeku

mečejo polena pod noge, kot se je to, žal, marsikdaj dogajalo pri nas. Vsakdo, ki ima vsaj povprečno mero razuma in logike, bo priznal, da tolikšno število dopustnikov kolikor mogoče pravilno razporediti v razdobju štirih mesecev po domovih in privatnih sobah, skrbeti za pravilne izmene, odgovarjati na sto in sto vprašanj, napisati sto in sto prijav, blagajniških prejemkov in napotnic, blagajniških izdatkov, potrdil itd. poleg svojega rednega dela, vsekakor ni lahko delo. Vendar pa je že tako, da mora marsikdo za svoje delo in prizadevanje namesto, da bi sprejel skromno besedo priznanja, v resnici le ugrizniti v grenko jabolko. Za letovanje v počitniškem domu Veli Lošinj je bilo izdanih 497 blagajniških prejemkov za skupni znesek 5.098.460 dinarjev, za Kranjsko goro pa 247 blagajniških prejemkov za znesek 842.680 dinarjev. Poleg tega smo prejeli nakazilo skupno 400.000 dinarjev na tekoči račun za Veli Lošinj in približno 29.000 dinarjev za Kranjsko goro. Po prijavi na obratno, če se človeku

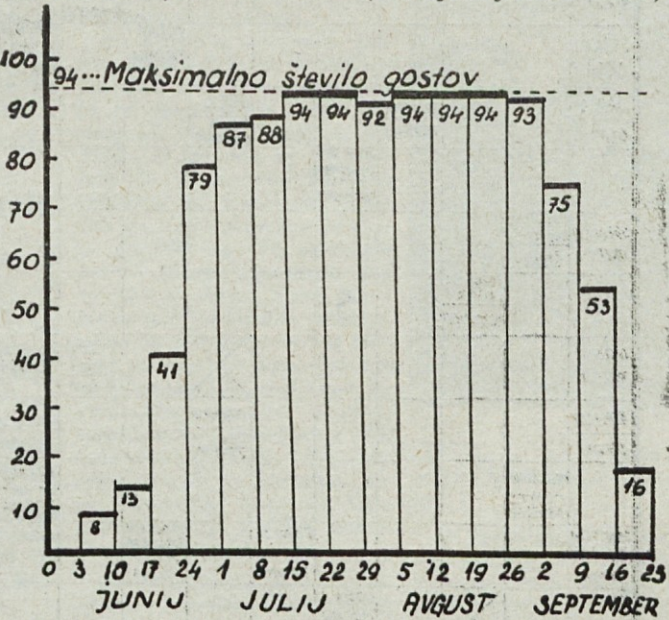
(Nadaljevanje na 4. strani)

Sedaj predelamo tudi čez 50 ton pločevine na dan

Celotni dohodek je stalno rasel. Ta razvoj moramo nadaljevati

V juliju in avgustu mesecu nas je bilo največ na dopustu

